

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І АУДИТУ

Кафедра обліку у виробничій сфері

КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни «Бухгалтерський облік (загальна теорія)»
на тему:

**Власний капітал як об'єкт бухгалтерського
обліку**

Студента (-ки) 3-о курсу групи ОП-32
напряму підготовки 6.03.05.09 «Облік і аудит»
_____ Дендор Ольги _____
(прізвище, ім'я)

Науковий керівник: Муравський В.В.
_____
(посада, вчене звання, науковий ступінь,
_____
прізвище, ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECST _____

Члени комісії:

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

ТЕРНОПІЛЬ 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1.Капітал підприємства та його складові.....	4
2. Характеристика власного капіталу та його структура.....	9
3. Порядок формування статутного капіталу на підприємствах різних форма власності.....	13
4. Характеристика інших складових власного капіталу.....	19
ВИСНОВОК	22
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	24

ВСТУП

Кожна організація незалежно від організаційно-правових форм власності має у своєму розпорядженні економічними ресурсами - капітал для здійснення своєї фінансово-господарської діяльності. По суті, капітал, будучи економічним ресурсом, являє собою сукупність власного і залученого капіталу, необхідного для здійснення фінансово-господарської діяльності організації. Грунтуючись на всьому вищевикладеному можна заявити, що тема обліку руху власного капіталу організації є однією з ключових у бухгалтерському обліку, а, тому цікавих для розкриття.

На бухгалтерський облік покладено завдання з поліпшення інформаційного забезпечення управління і контролю за збереженням власності та зміцненням фінансового стану підприємства, підвищенням ефективності діяльності та зменшенням ризику втрати коштів через непередумані дії.

Теоретичну основу дослідження питання обліку власного капіталу склали закони України, Інструкції та Положення з бухгалтерського обліку.

Метою даної роботи є оцінка стану проведення обліку та аналізу власного капіталу підприємства в сучасних економічних умовах в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно *вирішити наступні завдання:*

- розкрити економічну сутність власного капіталу підприємства;
  - розглянути формування власного капіталу на підприємствах різних форм власності;
  - розглянути організаційно-економічну характеристику базового підприємства;
  - здійснити систему обліку власного капіталу;
  - узагальнити результати роботи та зробити пропозиції щодо вдосконалення.

1. Капітал підприємства та його складові.

Власний капітал – це частина активів підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Головна мета функціонування капіталу – це його рух. Протягом поточної діяльності підприємства форма його капіталу постійно змінюється. Ці зміни стосуються збільшення (зменшення) як абсолютного розміру капіталу, так і окремих його складових. Постійно здійснюється перетворення одних ресурсів на капітал, інших – на товар або інші види цінностей.

Основними складовими власного капіталу є статутний (пайовий) капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток. Іншими складовими, які можуть коригувати власний капітал у бік збільшення чи зменшення, є додатковий, неоплачений та вилучений капітал. Деякі суб'єкти господарювання також можуть мати в складі власних ресурсів кошти цільового фінансування, отримані в безстрокове й безоплатне користування з бюджету або інших джерел, благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян.

Статутний (пайовий) капітал — це внески засновників (учасників) до капіталу підприємства для забезпечення його функціонування. Величину зареєстрованого статутного капіталу зазначають в установчих документах і в балансі підприємства. Вона визначає в грошовому вираженні загальну вартість активів, які мають бути внесені засновниками до статутного капіталу. Сума заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу відображується в неоплаченому капіталі і вираховується із зареєстрованого статутного капіталу при визначенні власного капіталу підприємства. [21, с.117]

Капітал – це специфічна категорія, яка несе різне навантаження залежно від:

- етапів життєвого циклу підприємства (статутний і додатковий капітал);
- джерела формування (власний і залучений);
- характеру обороту та ліквідності (основний і оборотний);

- методів визначення (гранична вартість капіталу).

Основу капіталу підприємства складає власний капітал.

Його сума показує лише облікову, а не ринкову вартість прав власників підприємства, оскільки залежить від застосованих методів оцінки активів та зобов'язань підприємства.

Власний капітал є:

- основним початковим та безстроковим джерелом фінансування господарської діяльності підприємства,

- джерелом погашення збитків підприємства,

- показником, що використовуються для оцінки фінансового стану підприємства, оскільки він демонструє, з одного боку, ступінь фінансової самостійності підприємства (його незалежності від зовнішніх джерел фінансування), а з іншого - ступінь кредитоспроможності підприємства (забезпеченості вимог кредиторів фактично наявним у підприємства капіталом засновників).

Згідно з фінансовою концепцією збереження капіталу, прибуток вважається заробленим підприємством (а відповідно зберігається та нарощується його капітал) тільки за умови, що сума його чистих активів (тобто активів підприємства за вирахуванням його зобов'язань) на кінець розрахункового періоду перевищує суму чистих активів на початок цього періоду без урахування будь-яких виплат власникам або внесків власників протягом цього періоду.

Залежно від джерела формування власний капітал можна поділити на вкладений і накопичений капітал.

1. Вкладений капітал — це капітал, внесений власниками підприємства (статутний капітал, пайовий капітал, додатково оплачений капітал). Сума вкладеного капіталу може збільшуватися також унаслідок конвертування боргових зобов'язань підприємства в акції або частки (паї).[21,с.245]

2. Накопичений капітал - це капітал, отриманий у процесі діяльності підприємства. Він включає:

Капітал від переоцінки - додатковий капітал, сформований у нас до оцінки активів, яка здійснюється у випадках, передбачених чинним законодавством, та відповідно до положень бухгалтерського обліку.

Нерозподілений прибуток - частина чистого прибутку, що не була розподілена між власниками.

За ступенем фіксації власний капітал можна поділити на:

1. Зареєстрований капітал — умовно постійний капітал, сума якого визначається в установчих документах (статутний капітал, пайовий капітал).

2. Незареєстрований капітал - умовно змінний капітал, який включає додатковий капітал та нерозподілений прибуток.

За окремими видами підприємств існують законодавчо закріплені мінімальні розміри зареєстрованого капіталу.

До коригуючих показників власного капіталу відносяться:

- Неоплачений капітал
- Вилучений капітал

Пайовий капітал — це сукупність коштів фізичних та юридичних осіб, добровільно вкладених у здійснення спільної фінансово-господарської діяльності.

Додатковий вкладений капітал відображає суму, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість.

Резервний капітал відображає суму резервів, створених за рахунок чистого прибутку підприємства відповідно до чинного законодавства або установчих документів.

Неоплачений капітал відображає суму заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу підприємства.

Вилучений капітал відображає фактичну собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників., має від'ємне значення та вираховується при визначенні величини власного капіталу підприємства.

Загальне визначення елементів власного капіталу набувають специфічних особливостей залежно від організаційної форми відповідного підприємства. Ці особливості зумовлені насамперед нормами законодавства, якими встановлено організаційні форми підприємств, та вимогами щодо порядку формування та руху власного капіталу цих підприємств.

Функції власного капіталу:

1. Заснування та введення в дію
2. Відповідальність та гарантії
3. Забезпечення життєдіяльності підприємства
4. Забезпечення кредитоспроможності
5. Фінансування та забезпечення ліквідності
6. Забезпечення незалежності
7. База для нарахування дивідендів

8. Управління та контроль, реклама

Збільшення або зменшення статутного капіталу відбувається тільки за згодою учасників і має бути відображено в установчих документах. Порядок формування статутного капіталу регулюється законодавством та установчими документами. Так, законодавством встановлено мінімальний розмір статутного капіталу для багатьох господарюючих суб'єктів. Зокрема, для товариств з обмеженою відповідальністю (ТОВ) та акціонерних товариств (АТ).[20,с.48]

Як внески до статутного (пайового) капіталу крім грошових коштів можуть бути зараховані основні засоби, інші матеріальні та нематеріальні активи, в тому числі права користування, патенти тощо. Вартість внесків, здійснених у матеріальній чи нематеріальній формах, оцінюється загальними зборами учасників. При передачі активу до статутного капіталу право власності на нього переходить до господарюючого суб'єкта. У разі ліквідації товариства або виходу учасника з нього останній має право лише на компенсацію своєї частки в межах наявного майна, а не на сам переданий актив.

Якщо господарюючий суб'єкт створюється на пайових засадах, сума пайових внесків засновників визначає пайовий капітал. В інших випадках, зокрема при створенні акціонерного товариства, за рахунок внесків учасників формується статутний капітал, а передача внесків до статутного капіталу оформляється акціями.

Статутний капітал акціонерного товариства поділяють на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, тобто він дорівнює сумарній номінальній вартості акцій. Якщо акції розміщуються за ціною, що перевищує номінальну вартість, сума перевищення відображується в додатковому капіталі і збільшує загальну величину власного капіталу. Додатковий капітал може бути використаний для погашення збитків поточного року, при зменшенні вартості майна підприємства в результаті його переоцінки тощо.

2. Характеристика власного капіталу та його структура.

У науково-практичній літературі досить часто можна зустріти такі поняття, як «власний капітал», «додатковий капітал», «статутний капітал», «номінальний капітал». Для чіткого розуміння процесів, які будуть охарактеризовані далі, необхідно чітко ідентифікувати ці поняття.

Власний капітал підприємства — це підсумок першого розділу пасиву балансу, тобто перевищення балансової вартості активів підприємства над його зобов'язаннями. Основними складовими власного капіталу є статутний капітал, додатковий і резервний капітал, нерозподілений прибуток. Відомості про розміри статутного і резервного капіталу містяться у статуті підприємства. Показник власного капіталу є одним з головних індикаторів кредитоспроможності підприємства. Він — основа для визначення фінансової незалежності підприємства, його фінансової стійкості та стабільності.

Власним капіталом підприємства визнаються тільки власні джерела фінансування підприємства, які без визначення терміну повернення внесені його засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві з чистого прибутку.

Утворюється власний капітал двома шляхами:

- Внесенням власниками підприємства грошових коштів й інших активів;
- Накопиченням суми доходу, який залишається на підприємстві.

Власний капітал є запорукою заснування і розвитку господарської діяльності будь-якого підприємства. Розмір власного капіталу і співвідношення його величини з об'ємом залучених зовнішніх джерел фінансування характеризують ступінь самостійності і фінансової незалежності підприємстві від зовнішнього інвестування.

Капітал організації підрозділяється на власний, залучений та позичковий.

Власний капітал — це власні джерела підприємства, які без визначення строку повернення внесені засновниками або залишені ними (засновниками) на

підприємстві з уже оподаткованого прибутку. Власний капітал складається з таких компонентів:

- статутний капітал,
- пайовий капітал,
- додатковий вкладений капітал,
- інший додатковий капітал,
- резервний капітал,
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток),
- неоплачений капітал,
- вилучений капітал.

Статутний капітал — капітал акціонерного товариства, що утворюється з суми номінальної вартості всіх розміщених акцій товариства.

Пайовий капітал — це сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його господарсько-фінансової діяльності.

Додатково оплачений (вкладений) капітал — це сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість від первинної емісії. Це створює емісійний дохід.

Інший додатковий капітал — це суми дооцінки необоротних активів підприємства, вартість активів безоплатно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб та інші види додаткового капіталу.

Резервний капітал (англ. *Capital Reserves*) — частина власного акціонерного капіталу, який не належить ні до оплаченого акціонерного капіталу, ні до нерозподіленого прибутку і включає такі статті, як

1. додаткові суми (поверх номіналу), одержані за знову видані акції;
2. залишок, що виник в результаті підвищення вартості акції

3. суми, які виникли в результаті переводу нерозподіленого прибутку в капітал внаслідок виплати дивідендів не готівкою, а акціями.

Нерозподілений прибуток — це частина чистого прибутку, яка залишається у розпорядженні підприємства після виплати доходів власникам у вигляді дивідендів, формування резервного капіталу, поповнення статутного капіталу та використання на інші потреби.

Неоплачений капітал - це сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу. Ця сума наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу.

Облік неоплаченого капіталу ведеться на рахунку 46 "Неоплачений капітал". За дебетом рахунка відображується заборгованість засновників (учасників) господарського товариства за внесками до статутного капіталу підприємства, за кредитом - погашення заборгованості за внесками до статутного капіталу підприємства.

Вилучений капітал — собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників, та зміни неоплаченого капіталу в результаті збільшення або зменшення дебіторської заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу підприємства. Вилучений капітал зменшує величину власного капіталу..

Акціонерне товариство має право викупити в акціонера оплачені ним акції тільки за рахунок сум, що перевищують статутний капітал, для їх наступного перепродажу, розповсюдження серед своїх працівників, анулювання.

Позиковий капітал — кошти, які залучаються для фінансування, розвитку підприємства на поворотній основі. Основними видами залученого капіталу: банківський кредит, фінансовий лізинг, емісія облігацій тощо.

Цільова структура капіталу — залучення капіталу з різних джерел фінансування у такій цільовій пропорції: мінімальна загальна вартість капіталу організації, а ринкова ціна організації — максимальна. Структура капіталу

організації залежить від таких умов: стійкості положення на ринку, структури активів, рентабельності операційної діяльності, інвестиційних можливостей зростання та інших чинників, що впливають на потреби у фінансуванні.

Кількісні параметри структури капіталу визначаються на основі визначення можливості обслуговування боргу та ефективності використання кредитних коштів. Передумовою таких розрахунків є прогноз обсягів продажів. Якщо він збільшується, то мають збільшуватися і активи, а отже, виникає потреба в додатковому фінансуванні, яку можна задовольнити за рахунок збільшення прибутку та за рахунок залучення зовнішніх джерел фінансування.

Зазвичай до певної межі темпу зростання продажів (3-5 %) організація може обійтися власними джерелами, але при перевищенні цієї межі потрібно залучати фінансові ресурси.[11,с.361]

Існують різні рекомендації стосовно структури капіталу. Більшість із них зазначають те, що питома вага позикових коштів у пасиві не повинна перевищувати 40-50 %.

При формуванні структури капіталу підприємства, необхідно враховувати позитивні та негативні сторони впливу власного та позикового капіталу на середньозважену вартість капіталу, яка враховується при визначенні ринкової вартості підприємства.

Оптимізація структури капіталу має головним критерієм оптимізації мінімізацію середньозваженої вартості капіталу підприємства при збільшенні доходів власників. Для акціонерного товариства оптимізація структури капіталу має критерієм мінімізацію середньозваженої ціни капіталу при зростанні ціни акції. Основним інструментом при цьому є визначення доцільності залучення нових позик у капітал підприємства механізмом фінансового важеля.

3. Порядок формування статутного капіталу на підприємствах різних форма власності.

Суб'єкти господарювання починають свою підприємницьку діяльність при первинному накопиченні власного капіталу для забезпечення господарської діяльності.

Власний капітал — це загальна вартість активів підприємства (матеріальних цінностей, грошових коштів, фінансових інвестицій тощо), які належать йому на правах власності і використовуються в процесі виробничої та іншої підприємницької діяльності.

Власний капітал має складну структуру, яка залежить від організаційно - правового статусу суб'єкта господарювання.

Фінансово-господарська діяльність підприємства будь-якої організаційно-правової форми і власності розпочинається з формування статутного капіталу.

Статутний капітал (інколи вживають ще термін – статутний фонд) це виділені підприємству або залучені ним на засадах, визначених законодавством, фінансові ресурси у вигляді грошових коштів або вкладень у майно, матеріальні цінності, нематеріальні активи, цінні папери, що закріплені за підприємством на праві власності або повного господарського відання. За рахунок статутного капіталу підприємство формує свої власні (основні та оборотні) кошти.

Порядок і джерела формування статутних капіталів залежить від типу підприємства і форми власності, на базі якого воно функціонує. В Україні права підприємств різних форм власності та типів закріплені у чинному законодавстві, зокрема в законах України “Про власність”, “Про підприємство в Україні”, “Про господарські товариства”.

Розмір статутного капіталу підприємства в значній мірі визначає масштаби його виробничо-господарської діяльності, хоч, природно, не існує прямого зв'язку між розмірами статутних капіталів підприємств різних галузей і обсягом виробництва товарів та послуг на них, бо останнє визначається ще й

такими факторами, як попит, пропозиція і ціна на товари та послуги, розмір залучених кредитів та інших позикових фінансових ресурсів. У певній мірі розмір статутного капіталу впливає на можливості зовнішнього фінансування, ділову репутацію підприємства.

Початковий розмір статутного капіталу підприємства фіксується в статуті або установчому договорі, які в обов'язковому порядку подаються до органів влади під час державної реєстрації підприємства. Контролюючі державні органи (фінансові, податкові), а також банки у взаємовідносинах постійно слідкують за розміром статутного капіталу кожного підприємства і за тим, щоб він був відповідним чином оплачений: адже замало лише задекларувати в статуті певний розмір статутного капіталу, треба вжити заходи до того, щоб кошти (або майно, нематеріальні активи) надійшли в розпорядження підприємства реально від усіх юридичних і фізичних осіб, що мають частки в статутному капіталі та є його власниками.

Важливим елементом статутних документів є інформація про розмір та порядок утворення статутного капіталу. Розмір статутного капіталу підприємства визначається його зареєстрованим статутом та складається з внесків його учасників.

Оцінка внесків в статутний капітал здійснюється в грошовому еквіваленті за сумісною згодою учасників відповідно до статутних документів.

Внески засновників можуть бути в таких формах:

- майно та матеріали (обладнання, будівлі та матеріальні цінності);
- цінні папери (акції, облигації та інші);
- права на володіння природними ресурсами;
- права на володіння майном (будівлями, обладнанням);
- права на використання об'єктів інтелектуальної власності;
- грошові кошти.

Матеріальні цінності, що вносяться до статутного капіталу, оцінюються за первинними документами, що підтверджують їх вартість.

Майно, що вноситься до статутного капіталу без підтвердження первинними документами, оцінюються на підставі протоколу зборів засновників.

Якщо внеском до статутного капіталу виступає майно в натуральній формі, воно відображається в бухгалтерському обліку сумою, що включає його вартість, визначену в зазначеному вище порядку, та всі витрати на доставку, монтаж, установку та державну реєстрацію.

Права на користування природними ресурсами, а також майнові права, внесені засновниками до статутного капіталу, відображаються в бухгалтерському обліку та балансі за первинною вартістю, розрахованою у визначеному порядку.

Засновницькі внески до статутного капіталу відображаються у бухгалтерському обліку відповідно до їх надходження. В засновницьких документах повинні бути обумовлені строки формування статутного капіталу. Як правило, строк формування статутного капіталу — один рік.

Додаткові кошти державному підприємству на збільшення обсягу виробництва можуть бути виділені з держ. Бюджету або за рахунок перерозподілу коштів інш. підприємств даної галузі. Акціонерне підприємство може випустити акції, товариство з обмеженою відповідальністю і інші господарські товариства – збільшити суми внесків усіх учасників до статутного капіталу підприємства. Незалежно від типу підприємства і форми власності статутний капітал може зрости за рахунок:

- безпосереднього приєднання до нього частини одержаного прибутку на приріст власних фінансових ресурсів;
- введення в дію об'єктів капітальних вкладень за рахунок власних коштів;

- індексації основних засобів у зв'язку з інфляцією, а згідно з діючим законодавством збільшує балансовий прибуток підприємства, який спрямовується на капітальні вкладення;
- до оцінки оборотних засобів.

Джерелом формування статутного фонду державного підприємства є кошти, які належать державі. Вони виділяються або з державного бюджету, або за рахунок інших державних підприємств – у порядку внутрішньогалузевого і міжгалузевого перерозподілу фінансових ресурсів – за розпорядженням державних органів, що виконують функції по управлінню держ. майном (Фонд державного майна, міністерства і відомства України)

Частина прибутку може спрямовуватися до статутного фонду на приріст власних оборотних коштів. Така потреба виникає у підприємства у зв'язку з необхідністю збільшити нормативи запасів оборотних активів, що, як правило, залежить від росту обсягів виробництва товарів та послуг. Статутний фонд приватизованого підприємства визначається в процесі інвентаризації та оцінки майна державного підприємства згідно з положенням, яке затверджене спеціально урядовою постановою.[6,с.63]

На стадії заснування при створенні відкритого акціонерного товариства юридичні та фізичні особи, які виявили бажання купити акції, тобто стати акціонерами нового підприємства повинні внести на рахунок засновників не менше 10 % вартості акцій, на які вони підписалися.

Загальний розмір статутного капіталу, а також номінальна вартість та кількість акцій визначаються засновниками відповідно до мети, предмета діяльності, мінімального легального розміру статутного фонду акціонерних товариств. Засновники визначають в установчих документах і види вкладів до статутного фонду. В акціонерному товаристві це може бути майно в прямому розумінні (будинки, споруди, устаткування, машини, інші матеріальні цінності), грошові кошти в національній та іноземній валюті. Такий висновок впливає із ст.8 Закону України ”Про цінні папери і фондову біржу”, згідно з якою акції оплачуються в карбованцях (у зв'язку з введенням національної

валюти – гривні – варто було б до зазначеної статті внести відповідні зміни), а у випадках, передбачених статутом акціонерного товариства, також іноземній валюті або шляхом передачі майна.

Зменшення статутного фонду можливе шляхом зменшення номінальної вартості випущених акцій або зменшення кількості акцій шляхом викупу частини акцій у їх власників з метою анулювання цих акцій. Зменшення статутного фонду неможливе за наявності заперечень кредиторів. Рішення про зменшення статутного фонду приймається в такому ж порядку, як і про збільшення.

Визначений установчими документами розмір статутного фонду чи то акціонерного товариства, чи то будь-якого іншого господарського товариства у пасиві бухгалтерського балансу знаходить відображення у повній сумі незалежно від розміру коштів, що фактично надійшли від продажу акцій. Заборгованість акціонерів і учасників по внесках у статутний фонд обраховується на окремому бухгалтерському рахунку в активі балансу. Фінансова служба підприємства повинна слідкувати, щоб кошти надходили до статутного фонду своєчасно і в повному обсязі. Законом передбачено, що протягом одного року з дня проголошення і реєстрації статутного фонду він повинен бути сплачений повністю.

Викуп акцій, а також внески часток у статутні фонди акціонери і учасники товариств можуть здійснювати не лише перерахуванням грошей чи готівкою, але й за рахунок натуральних внесків (майно, матеріальні активи).

При створенні статутного фонду акціонерного товариства, тобто в процесі продажу емітованих ним акцій, товариство може отримувати кошти, які являють собою різницю між продажною (ринковою), і номінальною вартістю акцій.

Акціонерне товариство збільшує свій статутний фонд за рахунок:

- додаткового випуску акцій

- спрямування прибутку на приріст статутного фонду шляхом збільшення номінальної вартості акцій.

Частина статутного фонду підприємства будь-якої організаційно-правової форми може формуватися за рахунок інвестицій іноземних юридичних або фізичних осіб.

Статутний капітал - це виділені підприємству або залучені ним на засадах, визначених ним законодавством, фінансові ресурси у вигляді грошових коштів або вкладень у майно, матеріальні цінності, нематеріальні активи, цінні папери, що закріплені за підприємством на праві власності або повного господарського відання. За рахунок статутного фонду підприємство формує свої власні (основні та оборотні) кошти.

4. Характеристика інших складових власного капіталу.

Складові власного капіталу відображаються у бухгалтерському обліку одночасно з відображенням активів (зобов'язань), які призводять до зміни власного капіталу.

Статутний капітал є внеском власників до капіталу підприємства. Статутний капітал акціонерного товариства складається із внесків акціонерів. Він відображує власні джерела формування активів і власність акціонерного товариства як юридичної особи.

Сума статутного капіталу відображає приватну власність акціонерів, де частка кожного визначається номінальною вартістю придбаних ним акцій.

Акція є одиницею власності в акціонерному товаристві і дає право її власнику на одержання частини прибутку у вигляді дивідендів, а також на участь у розподілі майна в разі ліквідації акціонерного товариства.

Акціонерне товариство може змінювати розмір статутного капіталу, згідно з рішенням акціонерів. У бухгалтерському обліку ці зміни відображаються після державної реєстрації нового розміру статутного капіталу.

Збільшення статутного капіталу може здійснюватися шляхами:

- випуск нових акцій;
- обмін облігацій на акції;
- збільшення номінальної вартості акцій.

Зменшення статутного капіталу може здійснюватися через:

- зниження номінальної вартості акцій;
- при зниженні кількості акцій існуючої номінальної вартості;

· шляхом викупу їх у власників з метою анулювання.

Пайовий капітал – це сума пайових внесків членів спілок та інших внесків, що передбачено установчими документами. Рахунки та статті балансу «Пайовий капітал» застосовуються кредитними спілками, колективними підприємствами, підприємствами споживчої кооперації, де частини власного капіталу формуються як пайові внески.

Джерелом формування пайового капіталу є обов'язкові і додаткові пайові внески, які надходять від індивідуальних та колективних членів товариства.

Розміри обов'язкових пайових внесків визначаються потребами пайовиків, виходячи із потреби у власних оборотних коштах. Обов'язкові пайові внески підлягають поверненню пайовикам при вибутті із членів даного підприємства, або при ліквідації.

Додаткові пайові внески вносяться на добровільних засадах з метою забезпечення розвитку господарської діяльності підприємства і підлягають повному або частковому поверненню за бажанням пайовика. Щорічно при розподілі прибутку на обов'язкові і додаткові пайові внески, за рішенням зборів пайовиків нараховуються дивіденди.

Додатковий вкладений капітал – це сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, тобто це є емісійний дохід.

У складі додатково вкладеного капіталу акціонерні товариства показують суму емісійного доходу, який обліковується на відповідному субрахунку, що відкривається до рахунку додатковий капітал.

Інший додатковий капітал – сума дооцінки необоротних активів, вартість активів безкоштовно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб та інші види додаткового капіталу.

Резервний капітал – сума резервів, створених відповідно до чинного

законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку. Призначається на покриття непередбачених витрат, збитків, на сплату боргів підприємства при його ліквідації. Залишки невикористаних коштів переходять на наступний рік.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – сума прибутку, яка реінвестована у підприємство, або сума непокритого збитку, тобто – це прибуток, що залишається у підприємства після виплати доходів власнику та формування резервного капіталу.

Неоплачений капітал – сума заборгованості власників за внесками до капіталу. Неоплачений капітал наводиться в дужках і вираховується при визначенні підсумку власного капіталу. До підсумку балансу включається оплачена вартість статутного капіталу.

Вилучений капітал – це фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників. Викуплені власні акції відображають за ціною придбання, а сума вилученого капіталу наводиться у дужках і підлягає вирахуванню при визначенні підсумку власного капіталу.

ВИСНОВОК

Підсумовуючи курсову роботу, можна зробити такі висновки:

1. Власний капітал є невід'ємною частиною організації та функціонування будь-якого підприємства.

2. Власний капітал підприємства визначається як різниця між його активами та зобов'язаннями.

3. Власний капітал виконує такі функції:

- самостійності і влади;
- відповідальності і захисту прав кредиторів;
- довгострокового кредитування;
- фінансування ризику;
- кредитоспроможності;
- компенсації понесених збитків;
- розподілу доходів і активів.

4. Складовими власного капіталу є:

- статутний капітал;
- пайовий капітал;
- додатковий капітал;
- резервний капітал;
- вилучений капітал;
- неоплачений капітал,
- нерозподілені прибутки (непокриті збитки);
- цільові надходження;
- забезпечення майбутніх витрат;

– страхові резерви.

Власний капітал — це власні джерела підприємства, які без визначення строку повернення внесені засновниками або залишені ними (засновниками) на підприємстві з уже оподаткованого прибутку.

Власний капітал є невід’ємною частиною організації та функціонування будь-якого підприємства.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець, В. В. Горецька. – Житомир: ПП "Рута", 2004. – 544с.
2. Бутинець Ф. Ф. Історія розвитку бухгалтерського обліку. Частина 1 : навч. посіб. – Житомир : ЖІТІ, 1999. – 928 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Проблеми науки бухгалтерського обліку: реалії : моног. – Житомир : ПП «Рута», 2005. – 324 с.
4. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. [для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит»] / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 640 с.
5. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник [8-є вид.] / за ред проф. Ф.Ф. Бутиця. – Житомир : Рута, 2009. – 912 с.
6. Васюта-Беркут О. І. Теорія бухгалтерського обліку/ О. І. Васюта-Беркут, Г. Ф. Шепітко, Н. О. Ромашевська; за заг. ред. В. Б. Захожая. – МАУП, 2003. – 176 с.
7. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : моног. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
8. Голов С. Ф. Управлінський облік : підруч. / С. Ф. Голов. – К. : Лібра, 2003. – 704 с.
9. Губачова О. М. Облік у зарубіжних країнах: підручник/ О. М. Губачова, С. І. Мельник. – К. : ЦУЛ, 2008. – 432 с.
10. Давидов Г. М. Звітність підприємств : навч. посіб. / Г. М. Давидов, Н. С. Шалімова. – К. : Знання, 2010. – 623 с.
11. Загородній А. Г. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики : підруч. / А. Г. Загородній, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко. – 2-те вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2009. – 422 с .
12. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 19.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg.

13. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку і аудиту : навч. посіб. – 2-е вид., випр. – К. : Знання, 2004. – 348 с.
14. Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.01 1999 р. № 291 // Вісник податкової служби України. – 2010. – № 6. – 157 с.
15. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків. Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11.08.94 р. № 69 (зі змінами і доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки..**
16. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 320с.
17. Корінько М. Д., Тітаренко Г. Б. Оцінка в бухгалтерському обліку : теорія, методологія, організація : моногр. – К. : Видавництво ТОВ "Клякса", 2009. – 472 с.
18. Кочерга С. В. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах: навч. посібник / С. В. Кочерга, К. А. Пилипенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 216 с.
19. Кужельний М. В., Лінник В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. – К. : КНЕУ, 2001. – 334 с.
20. Легенчук С.Ф. Теорія і методологія бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки : монографія / С. Ф. Легенчук. – Житомир: ЖДТУ, 2010.
21. Лень В.С. Управлінський облік : навч. посіб. – 2-ге вид., випр. – К. : Знання-Прес, 2006. – 317 с.
22. Лишиленко О. В. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. /Лишиленко О. В. – К. : ЦНЛ, 2008. – 219 с.